

פרשת ויגש תשפ"ב – חידת (חוסר) הבכי של יוסף

1. **תהלים מב,ד:** הייתה לי דמעתי לחם יומם ולילה. **מורה נבוכים ג,פמ"א:** כי לאבלים נחת בבכייתם ועוררות אבלם עד כלות כוחותיהם הגופניים, מאשר לסבול אותו המאורע הנפשי. כמו שיש לבעלי השמחה נחת במיני השחוק.

ספר העקרים מאמר רביעי פרק לב: כל שינוי המשנה מהדבר המורגל לו - מצער אותו, ואף אם יהיה השינוי טבעי אליו ולטובתו, כמו הנער בצאתו מרחם אמו הוא יוצא מהכוח אל הפועל ולמציאות יותר נכבדה: להשיג המוחשים בחושים ולקנות המושכלות בשכל, ואעפ"כ הוא בוכה, לפי שאין בו כוח לשער הטוב ההוא. וכן כשיגדל ויפסק מזון החלב יבכה, ואף שיעתק לקבל מזונות יותר חזקים.

2. **פרשיות מקץ-ויגש-ויחי:** א. ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת ... ויסב מעליהם ויברך. ב. וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו ... ויאמר אלוקים יְהוָה בני: וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויברך שמה. ג. ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ... ויתן את קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה. ד. ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו: ויפל יוסף על פני אביו ויברך עליו וישק לו.

רש"י מג,ל: וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו – שאלו [יוסף לבנימין]: יש לך אח מאם? אמר: אח היה לי ואיני יודע היכן הוא. יש לך בנים? אמר: יש עשרה. ומה שמם? בלע ובכר כו'. אמר: ומה טיבן של שמות הללו? אמר: כולם על שם אחי והצרות שמצאוהו כדאמרין בסוטה (בלע שנבלע בין האומות, ובכר בכור לאמו... חופים הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי בחופתי). מיד נכמרו רחמיו. **ליקוטי שיחות טו/352:** נראה מהכתובים שבתוך שיחתם ובעקבות הברכה 'אלוקים יחנך', קרה עניין ששבר את יוסף יותר מעצם המפגש עם בנימין. הנה רש"י מפרש שהברכה 'יְהוָה' היא בדוגמת האמירה 'הילדים אשר חנן' והפסוק ממשיך 'וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו', היינו שדובר על ילדי בנימין ובהקשר של **אחוה בין יוסף לבנימין** ולכן 'נכמרו רחמיו אל אחיו'. לפיכך מביא רש"י את דרשת הגמרא אודות הרגש האחוה שביטא בנימין – כיצד בכל השנים שחלפו ובשמות כל עשר ילדיו ביטא את הצער והגעגועים לאחיו - ולכן נשברה תקיפות ההנהגה של יוסף 'וימהר לבכות'.

3. **בראשית מב:** ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו - **ספר הישר וישב:** ויהי צועק וקורא אל אחיו מתוך הבור ... ואם חטאתי לכם, הלא בני אברהם יצחק ויעקב אתם שאם ראו יתום עליו ירחמו, ואם רעב יאכילוהו לחם, ואם צמא ישקוהו מים ואיך אתם לא תרחמו על אחיכם שעצמכם ובשרכם אני ...

רמבן בראשית מב,כא: 'אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו' - הכתוב לא סיפר זה שם, או מפני שהדבר ידוע בטבע כי יתחנן אדם לאחיו בבואם להרע לו וישביעם בחיי אביהם להציל נפשו ממות, או שירצה הכתוב לקצר בסורחנם, או מדרך הכתובים שמקצרים במקום אחד ומאריכים בו במקום אחר.

4. **בראשית כא:** ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים: ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותברך. **בראשית כג:** ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה.

רש"י בראשית מה, יד: 'ויפל על צוארי בנימין ויברך' – על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב. 'ובנימין בכה' – על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב. **לקו"ש י ויגש א:** למה בכה יוסף על המקדשות בחלקו של בנימין, ובנימין בכה על המשכן בחלקו של יוסף? אדרבא, על כל אחד לבכות על חורבן בית המקדש שבחלקו שהרי "אדם קרוב אצל עצמו"? אלא כשיש בידו לתקן העניין, אין מקום להרגיע רוחו בבכייה, אלא צריך הוא לעשות ולתקן. ולפעמים הבכיה **מחלישה עבודתו בבניין בית המקדש שלו** באומרו בליבו כי כבר יצא ידי חובתו בבכיה. אולם כשרואה חורבן מקדשו של חברו – עיקר התיקון אינו תלוי בו, ולכן כשעשה כל מה שבכוחו לעזור לחברו ולאחר כל זה רואה שמקדש חברו חרב עודנו – נוגע העניין בנפשו ויבכה עליו.

היום יום כג טבת: באנחות לבד לא נושע. האנחה היא רק כפת המנעול כדי לפתוח את הלב ולפקוח את העינים שלא לשבת בחבוק ידים, אלא לסדר עבודה ופועל, איש איש באשר יוכל לפעול ולעשות בתעמולה לחיזוק התורה הרבצת התורה ושמירת המצות, זה בכתבו וזה בנאומו וזה בכספו.